

OBSAH

1. VÝZNAM A FUNKCE ÚČETNICTVÍ	13
1.1 Význam a podstata účetnictví	13
1.2 Historie a vývoj účetnictví	13
1.2.1 Počátky účetnictví	13
1.2.2 Vývoj účetnictví ve světě	14
1.2.3 Vývoj účetnictví v České republice	15
1.3 Funkce a podstata účetnictví	15
1.4 Uživatelé účetních informací	16
1.4.1 Vlastníci ekonomického subjektu – investoři	16
1.4.2 Vedení ekonomického subjektu	16
1.4.3 Věřitelé ekonomického subjektu	16
1.4.4 Stát	16
1.4.5 Další uživatelé	16
1.5 Regulace účetnictví a účetních závěrek	17
1.5.1 Nadnárodní regulace účetních závěrek	17
1.5.2 Národní regulace účetnictví a účetních závěrek v České republice	18
1.5.3 Vnitropodniková regulace účetnictví	19
1.6 Finanční účetnictví a vnitropodnikové účetnictví	19
1.6.1 Finanční účetnictví	20
1.6.2 Vnitropodnikové účetnictví	20
1.7 Shnutí	20
2. ZÁSADY VEDENÍ ÚČETNICTVÍ	21
2.1 Obecně uznávané účetní zásady	21
2.1.1 Princip věcné a časové souvislosti (akruální princip)	21
2.1.2 Zásada účetní jednotky	22
2.1.3 Zásada neomezeného trvání účetní jednotky	23
2.1.4 Zásada zjišťování výsledku hospodaření v pravidelných intervalech	23
2.1.5 Zásada objektivit účetních informací	23
2.1.6 Zásada srovnatelnosti mezi účetními obdobími	23
2.1.7 Zásada oceňování historickými cenami	23
2.1.8 Zásada významnosti	24
2.1.9 Zásada zákazu vzájemného zúčtování (zákaz kompenzace)	24
2.1.10 Zásada opatrnosti	24
2.2 Vybrané povinnosti účetních jednotek v České republice	24
2.2.1 Účetní jednotka	24
2.2.2 Akruální princip	27
2.2.3 Účetní období	27
2.2.4 Doba, po kterou se vede účetnictví	29
2.2.5 Požadavky kladené na vedení účetnictví a účetní závěrku	30
2.2.6 Účetní záznam	30
2.2.7 Vzájemné zúčtování	31
2.2.8 Vykazovací měna	32
2.2.9 Používaný jazyk	32
2.3 Shnutí	33

3. ROZVAHA (BALANCE) – MAJETEK A ZDROJE JEHO KRYTÍ	34
3.1 Funkce a forma rozvahy (balance)	34
3.2 Kdy se rozvaha sestavuje	36
3.3 Aktiva – majetek účetní jednotky	37
3.3.1 Pravidla pro vykazování aktiv	37
3.3.2 Dlouhodobý majetek	37
3.3.3 Oběžná aktiva	43
3.3.4 Časové rozlišení v aktivech rozvahy	46
3.4 Pasiva – zdroje krytí majetku	47
3.4.1 Vymezení pasiv	47
3.4.2 Vlastní kapitál	47
3.4.3 Cizí zdroje	49
3.4.4 Časové rozlišení v pasivech rozvahy	52
3.5 Oceňování majetku a závazků	53
3.5.1 Pojmy používané při oceňování	53
3.5.2 Způsoby oceňování	54
3.5.3 Způsoby přepočtu cizí měny	55
3.6 Změny rozvahových stavů	57
3.7 Shrnutí	59
4. VÝSLEDOVKA – NÁKLADY A VÝNOSY	60
4.1 Funkce a forma výsledovky	60
4.2 Kdy se výsledovka sestavuje	63
4.3 Hlediska sestavování výsledovky	63
4.4 Náklady	64
4.5 Výnosy	66
4.6 Výsledek hospodaření	66
4.7 Změny nákladů a výnosů ve výsledovce	67
4.8 Základ daně z příjmů	69
4.9 Shrnutí	70
5. ÚČET A PODVOJNÝ ÚČETNÍ ZÁPIS	71
5.1 Účet – funkce a forma	71
5.2 Rozdělení účtů	72
5.2.1 Základní rozdělení účtů	72
5.2.2 Členění účtů z hlediska podrobnosti údajů	73
5.3 Směrná účtová osnova	73
5.4 Účtový rozvrh	74
5.5 Souvztažnost a podvojnost účetního zápisu	75
5.6 Zásady účtování na účtech rozvahových	76
5.7 Uzávěrka účtů rozvahových	78
5.8 Zásady účtování na účtech výsledkových	79
5.9 Uzávěrka účtů výsledkových	80
5.10 Složený účetní zápis	81
5.11 Saldokontní funkce účtu	82
5.12 Souhrnný příklad účtování na účtech rozvahových a na výsledkových	84
5.13 Shrnutí	86
6. NÁSTROJE PRŮKAZNOSTI ÚČETNICTVÍ	87
6.1 Význam účetních dokladů	87
6.2 Druhy dokladů	87
6.3 Forma účetních dokladů	88

6.4	Rozdělení účetních dokladů	88
6.5	Náležitosti účetních dokladů	88
6.5.1	Označení účetního dokladu	89
6.5.2	Obsah účetního případu a jeho účastníci	90
6.5.3	Peněžní částka nebo obdobný údaj	90
6.5.4	Okamžik vyhotovení účetního dokladu	90
6.5.5	Okamžik uskutečnění účetního případu	90
6.5.6	Podpisové záznamy	90
6.6	Náležitosti vnějších účetních dokladů	91
6.6.1	Přijaté a vydané faktury	91
6.6.2	Hotovostní nákupy a prodeje	93
6.7	Oběh účetních dokladů	94
6.7.1	Třídění a číslování	94
6.7.2	Kontrola správnosti	94
6.7.3	Zajištění spojitosti mezi dokladem a účetním zápisem	94
6.7.4	Zaúčtování	96
6.7.5	Úschova	96
6.7.6	Skartace	96
6.8	Inventarizace majetku a závazků – význam, termíny a způsob provádění	96
6.9	Inventura	98
6.10	Inventurní soupis	99
6.11	Další kroky v rámci inventarizace	100
6.12	Shrnutí	101
7.	ÚČETNÍ ZÁPISY A ÚČETNÍ KNIHY	102
7.1	Účetní zápisy	102
7.2	Účetní knihy	102
7.2.1	Deník	103
7.2.2	Hlavní kniha	104
7.2.3	Knihy analytických účtů	106
7.2.4	Knihy podrozvahových účtů	107
7.3	Formy vedení účetních knih	107
7.4	Shrnutí	108
8.	DALŠÍ PRAVIDLA UPRAVUJÍCÍ ÚČETNICTVÍ	109
8.1	Způsoby vedení účetnictví	109
8.1.1	Zjednodušený rozsah vedení účetnictví	109
8.1.2	Plný rozsah vedení účetnictví	110
8.2	Vedení účetnictví podle mezinárodních účetních standardů	110
8.3	Formální přezkušování účetních zápisů	110
8.4	Základní kontrolní vazby	111
8.5	Opravy účetních zápisů	112
8.5.1	Úplné storno	113
8.5.2	Částečné storno	113
8.5.3	Doplňkový zápis	114
8.6	Uschovací lhůty	114
8.7	Správní delikty	115
8.8	Shrnutí	115
9.	DLOUHODOBÝ NEHMOTNÝ A HMOTNÝ MAJETEK	116
9.1	Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek v rozvaze	116
9.2	Rozdělení dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	117

9.3	Oceňování dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	118
9.3.1	Náklady, které musí být zahrnuty do ocenění DNM a DHM	119
9.3.2	Náklady, které mohou být zahrnuty do ocenění DNM a DHM	120
9.3.3	Náklady, které nesmí být zahrnuty do ocenění DNM a DHM	120
9.3.4	Technické zhodnocení a ocenění DNM a DHM	120
9.3.5	Dotace na pořízení DNM a DHM	121
9.3.6	Ocenění preferenčních limitů a povolenek na emise u prvního držitele, nebo provozovatele	121
9.4	Účtování o dlouhodobém nehmotném a hmotném majetku	122
9.5	Účtování při pořízení dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	126
9.5.1	Pořízení DNM a DHM dodavatelským způsobem (nákupem)	126
9.5.2	Pořízení DNM a DHM vlastní činností	129
9.5.3	Pořízení DNM a DHM darováním (bezúplatný příjem)	131
9.5.4	Pořízení DNM a DHM s dotací	132
9.6	Účtování nákladů charakteru technického zhodnocení dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	133
9.7	Odpisování dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	135
9.7.1	Účetní odpisy	135
9.7.2	Účetní odpis s vyloučením zbytkové hodnoty	137
9.7.3	Metoda komponentního odpisování majetku	137
9.7.4	Daňové odpisy	138
9.8	Účtování odpisů dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	139
9.9	Účtování při vyřazení dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	140
9.10	Účtování o inventarizačních rozdílech u dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	144
9.11	Účtování o opravných položkách u dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	145
9.12	Shrnutí	147
10.	ZÁSoby	148
10.1	Zásoby v rozvaze	148
10.2	Rozdělení zásob	148
10.3	Oceňování zásob	149
10.3.1	Oceňování ve skutečných pořizovacích cenách	150
10.3.2	Ocenění metodou FIFO (First-in, First-out)	151
10.3.3	Oceňování v průměrných pořizovacích cenách	151
10.3.4	Ocenění pevně stanovenou cenou (skladní cenou) a odděleným účtováním o cenových odchylkách	151
10.4	Účtování o zásobách	152
10.5	Účtování nakoupených zásob – způsob „A“	154
10.6	Účtování poskytnutých záloh na zásoby – způsob „A“	158
10.7	Účtování při reklamaci dodávky nakoupených zásob – způsob „A“	159
10.8	Účtování nakoupených zásob při uzavírání účetních knih – způsob „A“	161
10.9	Účtování zásob vytvořených vlastní činností – způsob „A“	163
10.10	Účtování nakoupených zásob – způsob „B“	165
10.11	Účtování nakoupených zásob při uzavírání účetních knih – způsob „B“	166
10.12	Účtování zásob vytvořených vlastní činností – způsob „B“	167
10.13	Další účetní případy související se zásobami	167
10.13.1	Prodej materiálu	168
10.13.2	Poskytnuté bezúplatné plnění – darované zásoby (při pořízení zásob byl uplatněn odpočet DPH)	168

10.13.3 Spotřeba zásob na reprezentaci (při pořízení zásob byl uplatněn odpočet DPH)	168
10.13.4 Převod výrobků do podnikové prodejny	169
10.13.5 Renovace náhradních dílů	169
10.13.6 Škoda na zásobách	169
10.13.7 Likvidace zásob	169
10.14 Účtování inventarizačních rozdílů u zásob a souvisejících účetních případů	170
10.15 Účtování o opravných položkách u zásob	172
10.16 Shrnutí	173
11. FINANČNÍ ÚČTY	174
11.1 Finanční účty v rozvaze	174
11.2 Oceňování na finančních účtech	174
11.3 Účtování na finančních účtech a jejich rozdělení	175
11.4 Nákupy a prodeje v hotovosti	176
11.5 Účtování ve valutové pokladně	178
11.6 Převody mezi finančními účty	181
11.7 Účtování na bankovních účtech	182
11.8 Účtování na devizovém účtu	183
11.9 Účtování omylových plateb	183
11.10 Účtování cenin	184
11.11 Účtování stravenek	185
11.12 Nákupy a prodeje hrazené platební kartou	186
11.13 Účtování inventarizačních rozdílů a škod	188
11.14 Shrnutí	189
12. ZÚČTOVACÍ VZTAHY	190
12.1 Zúčtovací vztahy v rozvaze	190
12.2 Oceňování v zúčtovacích vztazích	191
12.3 Účtování na účtech zúčtovacích vztahů	191
12.4 Pohledávky za odběrateli a přijaté zálohy	193
12.5 Dluhy vůči dodavatelům a poskytnuté zálohy	195
12.6 Účtování smluvních pokut a úroků z prodlení	196
12.7 Pohledávky a dluhy účtované v cizí měně a kurzové rozdíly	197
12.7.1 Pohledávky a dluhy v cizí měně – tuzemsko	198
12.7.2 Pohledávky a dluhy v cizí měně v rámci EU	202
12.7.3 Pohledávky a dluhy v cizí měně – třetí země	202
12.8 Příjmy ze závislé činnosti	203
12.9 Účtování o dani z přidané hodnoty	205
12.10 Účtování dalších daní	206
12.11 Účtování při dotaci na úhradu nákladů	207
12.12 Účtování na účtech časového rozlišení	208
12.13 Účtování finančního leasingu	212
12.14 Účtování komplexních nákladů příštích období	217
12.15 Účtování na dohadných účtech	218
12.16 Účtování opravných položek k pohledávkám a odpis pohledávky	220
12.17 Postoupení pohledávky za odběrateli	222
12.18 Zápočet pohledávky a dluhu	225
12.19 Shrnutí	227

13. CENNÉ PAPIRY A PŮDÍLY – DLOUHODOBÉ A KRÁTKODOBÉ	228
13.1 Cenné papíry a podíly rozvaze	228
13.2 Druhy cenných papírů	228
13.3 Pojmy související s cennými papíry	229
13.4 Rozdělení držených cenných papírů a podílů	229
13.5 Oceňování cenných papírů a podílů	231
13.5.1 Ocenění při pořízení	231
13.5.2 Ocenění úbytku při prodeji	232
13.5.3 Ocenění k okamžiku sestavení účetní závěrky	232
13.6 Pořízení majetkových cenných papírů a podílů	233
13.7 Upsání podílu na zvýšení základního kapitálu v obchodní korporaci	234
13.8 Směnka v účetnictví	236
13.9 Úhrada pohledávky směnkou u dodavatele (věřitele)	236
13.10 Úhrada pohledávky směnkou u dodavatele (věřitele) a její eskont bance	237
13.11 Úhrada dluhu směnkou u odběratele (dlužníka)	240
13.12 Účty související s dluhopisy u emitenta a kupujícího	241
13.13 Emise dlouhodobého dluhopisu s kupónem	243
13.14 Pořízení dlouhodobého dluhopisu s kupónem	245
13.15 Emise diskontovaného krátkodobého dluhopisu	247
13.16 Pořízení diskontovaného krátkodobého dluhopisu	248
13.17 Prodej cenných papírů	249
13.18 Změna v ocenění cenných papírů při uplatnění reálné hodnoty – účtovaná výsledkově	250
13.19 Změna v ocenění cenných papírů při uplatnění reálné hodnoty – účtovaná rozvahově	251
13.20 Změna v ocenění podílů při uplatnění ocenění ekvivalencí	252
13.21 Finanční deriváty	253
13.21.1 Vymezení derivátů	254
13.21.2 Členění derivátů	254
13.21.3 Základní druhy derivátů	255
13.22 Oceňovací rozdíly při uplatnění reálné hodnoty u zajišťovacích derivátů	255
13.23 Oceňovací rozdíly při uplatnění reálné hodnoty u derivátů k obchodování	256
13.24 Shmutí	256
14. VLASTNÍ KAPITÁL, REZERVY A DLOUHODOBÉ ZÁVAZKY	257
14.1 Vlastní kapitál, rezervy a dlouhodobé závazky v rozvaze	257
14.2 Oceňování na kapitálových účtech a dlouhodobých závazcích	258
14.3 Účtování na kapitálových účtech, o rezervách a dlouhodobých závazcích	258
14.4 Účtování při vzniku účetní jednotky	261
14.5 Změny základního kapitálu	263
14.6 Zvýšení základního kapitálu upsáním nových vkladů	265
14.7 Zvýšení základního kapitálu vkladem obchodního závodu	266
14.8 Zvýšení základního kapitálu z vlastních zdrojů obchodní korporace	268
14.9 Zvýšení základního kapitálu kapitalizací dluhu	269
14.10 Snížení základního kapitálu při úhradě ztráty	270
14.11 Snížení základního kapitálu s výplatou společníkům obchodní korporace	270
14.12 Snížení základního kapitálu vykoupením vlastních akcií nebo obchodního podílu	272
14.13 Snížení základního při nesplaceném upsaném vkladu	273
14.14 Rozdělení výsledku hospodaření	274
14.15 Účtování u individuálního podnikatele	278

14.16 Účtování o rezervách	279
14.17 Účtování rezerv podle zvláštních právních předpisů a ostatních rezerv	280
14.18 Účtování rezervy na daň z příjmů	282
14.19 Účtování o dlouhodobých bankovních úvěrech	284
14.20 Odložená daň z příjmů	284
14.21 Účtování významné opravy nákladů minulých účetních období	289
14.22 Účtování změny účetní metody	290
14.23 Shrnutí	291
15. OPERACE S OBCHODNÍM ZÁVODEM	292
15.1 Operace s obchodním závodem	292
15.2 Prodej obchodního závodu nebo jeho části	292
15.3 Postup účtování při prodeji obchodního závodu u prodávajícího	293
15.4 Postup účtování při prodeji obchodního závodu u kupujícího	296
15.5 Pacht obchodního závodu nebo jeho části	299
15.6 Postup účtování při pachtu obchodního závodu u propachtovatele	299
15.7 Postup účtování při pachtu obchodního závodu u pachtýře	302
15.8 Přeměny obchodních korporací	305
15.8.1 Fúze	305
15.8.2 Rozdělení	305
15.8.3 Převod jmění na společníka	306
15.8.4 Změna právní formy	306
15.9 Postup účtování při přeměně obchodní korporace	307
15.10 Shrnutí	309
16. NÁKLADY A VÝNOSY	310
16.1 Vykazování nákladů a výnosů	310
16.2 Členění nákladů podle struktury výsledku hospodaření	314
16.3 Účtování nákladů na jednotlivé syntetické účty	315
16.4 Účtování výnosů na jednotlivé syntetické účty	322
16.5 Shrnutí	325
17. ÚČETNÍ UZÁVĚRKA	326
17.1 Postup účetní uzávěrky	326
17.2 Účtování inventarizačních rozdílů	327
17.3 Tvorba a zúčtování opravných položek	328
17.4 Vyúčtování kurzových rozdílů k okamžiku sestavování účetní závěrky	330
17.5 Účtování předpisu splatné daně z příjmů	333
17.6 Účtování na závěrkových účtech	337
17.7 Shrnutí	340
18. ÚČETNÍ ZÁVĚRKA	341
18.1 Prvky účetní závěrky a jejich funkce	341
18.2 Obsah účetní závěrky	342
18.3 Druhy účetní závěrky	342
18.4 Konsolidovaná účetní závěrka	343
18.5 Pravidla pro sestavení účetní závěrky	344
18.6 Rozvaha	345
18.7 Výkaz zisku a ztráty	348
18.8 Přehled o peněžních tocích	352
18.9 Přehled o změnách ve vlastním kapitálu	359

18.10 Příloha účetní závěrky	359
18.10.1 Obecné údaje o účetní jednotce a účetní závěrce	359
18.10.2 Používané účetní metody, obecné účetní zásady a způsoby oceňování	360
18.10.3 Doplnující údaje k rozvaze a k výkazu zisku a ztráty	360
18.10.4 Další údaje	361
18.11 Ověření účetní závěrky auditorem	383
18.12 Výroční zpráva	384
18.13 Zveřejňování účetní závěrky a výroční zprávy	385
18.14 Shrnutí	386
19. KALKULACE A ZÁKLADY VNITROPODNIKOVÉHO ÚČETNICTVÍ	387
19.1 Funkce vnitropodnikového účetnictví	387
19.2 Třídění nákladů	388
19.2.1 Druhové	388
19.2.2 Účelové	388
19.2.3 Kalkulační	388
19.3 Hospodářské středisko	389
19.4 Střediskové náklady a výnosy	390
19.5 Kalkulace	390
19.6 Druhy kalkulace	390
19.7 Kalkulační vzorec	391
19.8 Kalkulační metody	391
19.9 Kalkulace dělením	391
19.9.1 Kalkulace prostým dělením	392
19.9.2 Kalkulace dělením pomocí poměrových (ekvivalentních) čísel	392
19.10 Kalkulace přírážková	393
19.11 Kalkulace postupná a průběžná	394
19.12 Základní formy vnitropodnikového účetnictví vedeného podle středisek	394
19.13 Jednookruhová forma vnitropodnikového účetnictví	395
19.14 Dvouokruhová forma vnitropodnikového účetnictví	396
19.15 Shrnutí	399
SEZNAM ÚČTŮ POUŽÍVANÝCH V PŘÍKLADECH	401
SMĚRNÁ ÚČTOVÁ OSNOVA PRO PODNIKATELE	411
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	413